

Les tisores

(ALDC, II, 425. *Les tisores*)

El nom llatí d'aquest instrument era FORFEX, pl. FORFICES, que va rebre la competència del llat. TONSORIA, reducció de (FERRAMENTA) TONSORIA o de (FORFICES) TONSORIAS '(tisores) de tondre', que va ampliar el seu valor semàntic, passant al cat. *tisores*, abans *tesores*, dissimilació d'un primitiu **tosores*; és un derivat de TONSUM, participi de TONDEO 'tondre, tallar'; les dues làmines tallants han induït al plural. La freqüència del sintagma *les tisores, unes tisores* va provocar de bona hora l'aglutinació d'una part de l'article donant *estisores*, documentat des del s. XV, com ha passat amb mots femenins usats sobretot en plural (*tenalles/estenalles, corretjades/escorretjades*, etc.); també degueren contribuir a l'aglutinació mots del camp derivatiu com *estisorar, estisorejar, estisoradures*, atestats des del s. XV.

No tenim en compte variants fonètiques com *tirores/estirores*, amb rotacisme provocat per la bategant següent, *tidores/estidores*, per l'equivalència acústica /z/ = [ð] i l'aragonitzant *estiseres* (cf. cast. *tijeras*).

La forma etimològica, *tisores*, és la menys estesa, amb 32 ocurrences localitzades sobretot al País Valencià, enfront de *estisores*, que presenta 164 ocurrences; aquest predomini es reflecteix en la tradició lexicogràfica que considera forma principal *estisores* i secundària *tisores* (TORRA, 1640; LACAVALLERIA, 1696; ESTEVE ET AL., 1803; LABÈRNIA, 1839; *Salvat 1912*; FITER, 1913; *Salvat 1934*; DCVB, 1953), mentre que Fabra ho fa a l'inrevés, prioritant la variant més acostada a l'etimologia.

Per a més informació, veg. VENY, 2005 c: 299-300.

